

המשכיל

maskil

■ Z obsahu

Svátek Šavuot – darování Tóry	2
Praktický optimista – rozhovor s Arturem Avnonem	4
Na cestách – Památky Pošumaví I.	8
Volby na ŽOP	10
Vzpomínky Chaima Kleina	14

■ Krátce

Hora Sinaj je jednou z nevysokých hor, podobně jako Izrael je jedním z nejmenších národů a Mojžíš byl jedním z nejskromnějších lidí na zemi. V tom tkví velikost a jedinečnost Tóry, která nás učí skromnosti.

Daniel Mayer

Kdybychom se nechali infikovat virem pesimismu, byli bychom paralyzováni. Pesimisté nehledají žádná řešení, to dělají jen optimisté. A proto můžu jen opakovat: „Nesmíme ztrácet naději.“ To není žádný filozofický postoj, to je postoj praktický.

Artur Avnon

Židovskou obec, kterou jsem měl vždy za společenství když už ne všemi sdílené jako náboženské, tedy alespoň nepůsobící v rozporu s etikou judaismu, ovládly politika a stranictví. A v tomto prostředí, jak známo, obecně není etika tím nejdůležitějším.

Leo Pavlát

PRAKTICKÝ OPTIMISTA

Rozhovor s izraelským velvyslancem Arturem Avnonem čtete na straně 4

SVÁTEK ŠAVUOT – DAROVÁNÍ TÓRY

Svátek Šavuot, který budeme slavit 26. a 27. května, má mnoho názvů. Jedním z nich je i ZMAN MATAN TORA nebo CHAG MATAN TORA – Doba darování Tóry nebo Svátek darování Tóry. Podívejme se spolu na několik aspektů tohoto názvu.

V Žalmech se píše: „Proč, vy strmé horské štíty, úkošem (závislivě) shlížíte na horu...“ (Ž 68,17) Rabi Josi Galilejský (kolem r. 120 o.l.) pravil, že když se Všemohoucí rozhodl darovat Tóru na hoře Sinaj, ostatní hory se hnuly ze svého místa a začaly se mezi sebou přít, neboť měly za to, že právě na nich musí být darována Tóra. Hory Tábor a Karmel tvrdily, že ony jsou vybrány Bohem. Hospodin si však vybral horu Sinaj, neboť jak na hoře Tábor, tak na Karmelu, se konaly pohanské obětní obřady, kdežto na Sinaji nikoliv (Berešit Rabba 99). Byl ještě další důvod, proč nám byla darována Tóra na Sinaji. Když Bůh pronesl: „Já jsem Hospodin, Bůh tvůj...“ hory a kopce se začaly mezi sebou divoce přít o to, kterou z nich Všemohoucí vybral. Když však slyšely pokračování slov Božích: „který jsem tě vyvedl z egyptské země...“, tak se okamžitě vrátily na svá původní místa, neboť pochopily, že se pro darování Tóry nehodí. Hora Sinaj je jednou z nevysokých hor, podobně jako Izrael je jedním z nejmenších národů a Mojžiš byl jedním z nejskromnějších lidí na zemi. V tom tkví velikost a jedinečnost Tóry, která nás učí skromností. Naši učenci se zabývali také otázkou, proč nebyla Tóra darována

našemu národu v Erec Jisrael. Odpověď je prostá, aby nikdo nemohl říci, že micvot obsažené v Tóře musíme dodržovat pouze ve Svaté zemi. Právě to, že nám byla darována Tóra v poušti, na hoře Sinaj, je nám důkazem, že musíme plnit její přikázání kdekoli na světě.

Naše učitele zajímala také skutečnost, proč jsme dostali Tóru až třetího měsíce po vyjití z Egypta a ne ihned po exodu. Rabi Jehošua ben Levi (kolem r. 200 o.l.) říkal, že když synové Izraele vyšli z Egypta, mnozí z nich byli ve velmi špatném fyzickém stavu, což byl následek těžkých otročských prací. Židé vozili hlínu, dělali cihly a pracovali na obrovských stavbách. Často se stávalo, že z nějaké rozestavěné budovy spadl kámen, který židovským otrokům lámal ruce a nohy. Hospodin proto nechtěl, aby jeho Tóru dostali zdravotně těžce postižení lidé. Tato skutečnost by jim bránila ve stoprocentním plnění micvot. Co však Všemohoucí udělal? Poslal své anděly a ti všechny nemocné a postižené vyléčili. Teď již byli synové Izraele plně připraveni k přijetí Tóry (Tanchuma, parašat Jitro).

Nedávno, devátého května, tedy letos 18. ijaru, jsme slavili svátek LaG be-omer, v němž jsme vypomínali na rabiho Šimona bar Jochaje, tradici považované za autora mystické knihy Zóhar. Právě tohoto dne odevzdal rabi Šimon bar Jochaj svou čistou duši Všemohoucímu. Rabi Šimon bar Jochaj byl jedním z nejbližších žáků a druhů rabiho Akiby. Rabi Akiba shrnul veškeré učení Tóry do jednoho z jejích veršů, když řekl: „Ve ahavta lereachá kamochoá, ze klal gadol ba-Tora – Budeš milovat svého bližního jako sebe samého, je velké pravidlo v Tóře“ (3M 19,18). Tento verš Tóry je vznešený a jedinečný. Problém je však s jeho překladem z hebrejštiny snad do všech světových jazyků. Je možné, abych miloval svého bližního jako sebe samého? Výjimku tvoří samozřejmě láska rodičů k dětem, či prarodičů k vnukům. Matka je ochotna pro své dítě obětovat vlastní život. Avšak ruku na srdce, může kdokoli z nás prohlásit, že miluje svého bližního jako sebe samého? Mým bližním je totiž každý Žid, ať ho znám nebo ne, ať je mým sousedem nebo žije třeba v Austrálii. Mám za to, že lidská přirozenost je taková, že každý má rád především sám sebe a potom teprve svého bližního.

Na otázku správného pochopení Akibova velkého pravidla v Tóře nám dává odpověď klasický příběh z Talmudu, jak jednou přišel nějaký pohan k Šamajovi a řekl mu, že se stane proselytou, když ho naučí celé Tóře za dobu, pokud bude moci stát na jedné noze. Šamaj v něm viděl člověka neseřízného a vyhnal ho. Poté se tento pohan odebral k Hilelovi a zopakoval mu své přání. Hilel ho přijal a řekl mu: „Nedělej svému bližnímu to, co nechceš, aby ti dělali jiní. To je podstata celé Tóry, vše ostatní je pouze komentář. Teď jdi a uč se onen komentář“. Co z tohoto dva tisíce let starého příběhu vyplývá? Budeš milovat svého bližního, neboť on je jako ty. Tvůj bližní má stejná práva, stejné pocity radosti i smutku, křivdu a ústrky pociťuje stejně jako ty, když ti někdo ubližuje. Chovej se ke svému bližnímu tak, jak chceš, aby se ostatní chovali k tobě. To je správný smysl velkého pravidla Tóry.

Chag Sameach.

Reprofoto z knihy *From Year to Year*, Rabbi Menachem Hacohen

► Rabín Daniel Mayer

GIUR V IZRAELI

- několik subjektivních postřehů

Když hovoříme o svátku Šavuot, nemůžeme se nezamyslet nad otázkou konverze – kniha Rút nám ji připomene, ať chceme nebo ne. O svátku Šavuot znovu prožíváme dvě události, jejichž význam je pro židovstvo centrální – darování a přijetí Tóry jako kolektivní odpovědnosti a přijetí židovství jako řešení osobní situace. Obojí spolu silně souvisí, i když oba aspekty svátku jsou naprosto odlišné. Podívejme se na to, co prožívala Rút, když se rozhodla pro židovství a pochopíme, že od doby soudců, v níž se příběh odehrává, se ve srovnání s dneškem zase tak moc nezměnilo, hovoříme-li o současném Izraeli a situaci konvertity.

V roce 1996, sedm let po začátku velké vlny přistěhovalectví z bývalého SSSR, nás oslovila Dina Jablonská z.l., když hledala učitele, protože se rozhodla pomoci všem, kdo chtějí být židy v Izraeli tím, že jim bude dána možnost učit se v kurzech, které je připraví ke konverzi tak, aby jí mohli projít a pokračovat v životě už jako židé. V jejím úsilí ji tehdy podpořili rabíni Mordechaj Elijahu a David Grossman, který také v rámci svých škol založil první ulpany giuru. Do té doby bylo vše, co se týkalo giuru, v rukou místních rabinátů, které se k problémům stavěly různě.

V Izraeli je uznán jako jediný platný giur giur ortodoxní a reformní obec mi promine, ale z mého pohledu je to skutečně jediné možné řešení, protože kdyby si každý směr dělal své giury, patrně by to vedlo k ještě většímu rozdělení izraelské společnosti, která je už tak dost rozdělená. Během let byl založen tzv. Mimořádný rabínský soud pro giury, který se zabývá přestupy studentů, kteří se učí v kurzech, které jsou v současnosti pod hlavičkou ministertva školství anebo Sochnutu. Kurzy v Sochnutu vznikly jako důsledek Neemanovy komise, která měla za úkol vyřešit spory mezi ortodoxními, konzervativními a reformními rabíny tak, aby se lidé všech směrů mohli učit „po svém“ s tím, že nakonec budou stát před ortodoxním rabínským soudem, který rozhodne o jejich konverzi. Často jsem přítomna zasedání těchto soudů a vím, že k lidem přistupují skutečně citlivě a s pochopením, i když jsou hranice, které budoucí konvertita nemůže přestoupit – jedná se například o židovské vzdělání pro děti, dodržování šabatu apod.

V tisku se občas objevují články o tom, jak to mají konvertité těžké, jak jim rabíni kla-

dou otázky, na které ani Žid, který se Židem narodil, nezná odpověď apod. Tyto články jsou smutným obrazem nedostatku vzdělání ve věcech vlastní tradice u části Izraelců, která je patrně důsledkem let padesátých a šedesátých, kdy vše náboženské bylo zavržováno jako pozůstatek „galutu“, vyhnanství, a „nový Izraelec“ ten „historický balast“ nepotřeboval. Situace se ale začíná pomalu měnit a článků s touto tematikou ubývá snad právě proto, že kdo se učit chce, může a kdo nechce, toho celá věc prostě nezajímá.

Během posledního roku jsem se setkala také s příklady nového přístupu lidí z okolí těch, kdo konvertovali anebo chtějí konvertovat – s výrazy uznání, pomoci a podporou na pracovišti. Je třeba mít úctu k ochoť změnit život od začátku, takže když svým žákům z kurzů říkám, že jsou součástí historické situace, která v dějinách Židů nebyla, pocítují hrdost. V jejich životních příbězích jsou situace, které kdyby byly popsány v románu, byly by považovány za nepravděpodobné.

Zajímavé je, že často se jakoby opakuje příběh Rút v moderní verzi – vdova anebo rozvedená matka zůstane v Izraeli se svojí židovskou tchýní a rozhodne se pro giur. Když pak taková „rodina“ – židovská babička, snacha konvertitka a malý vnuk stojí před rabínským soudem, mohou si soudci připadat jako oni mužové před branami Betléma, kde Boaz „legalizoval“ svůj vztah s Rút. Zajímavé je také, že mezi konvertity je mnoho lidí, kteří v Izraeli získali vysokoškolské vzdělání, jejich materiální a společenská situace je uspokojivá, a přesto si „komplikují“ život giurem. Snad právě tato skupina nejsilněji pocítuje, že přes veškerý úspěch jim „něco“ chybí a právě giur jim pomáhá otevřít světy, které jejich prarodiče opustili, ať již dobrovolně anebo z přinucení. Také v armádě jsou organizovány kurzy giuru, které jsou kratší, ale intenzivnější a vojáci stojí opět před mimořádnými rabínskými soudy.

Každopádně se domnívám, a vidím to i na osudech svých žáků, že dosud větším problémem než rabínský soud je pro konvertitu okolí, které se ne vždy staví tolerantně k jeho novým postojům, životnímu stylu a názorům, proto nemalou část výuky věnuji právě simulaci situací, s nimiž se konvertita setkává ve svém denním životě.

Pokračování článku na str. 7

Program Bejt Simcha KVĚTEN/ČERVEN 2004

úterý 25. května od 18 hodin
Erev Šavuot s rabi Ronaldem Hoffbergem

neděle 30. května od 10 hodin
Brigáda na Novém židovském hřbitově
(u stanice metra Želivského)

pátek 4. června od 18 hodin
Kabalat Šabat s Elisou Klapheck
a Lori Klein z hnutí Jewish Renewal

sobota 5. června od 10 hodin
Ranní bohoslužba a celodenní workshop s Elisou Klapheck a Lori Klein

středa 9. června od 19 hodin
O Izraeli a diaspoře s rabínem Jehudou Ješarimem z Pražské židovské obce

sobota 12. června od 10 hodin
Ranní sobotní bohoslužba s rabi
Ronaldem Hoffbergem

středa 16. června od 19 hodin
Transsexualita z pohledu sexuologie
a z pohledu halachy – společná
přednáška sexuoložky Hany Fífkové
a Sylvie Wittmannové

PRAVIDELNÉ AKCE
Kabalat Šabat každý pátek od 18 hodin

HODINY PRO VEŘEJNOST
každé úterý a každý pátek od 11
do 14 hodin

Bejt Simcha
Mánesova 8, 120 00 Praha 2
Telefon: 222 251 641
E-mail: chevra@bejtsimcha.cz
Web: www.bejtsimcha.cz

PRAKTICKÝ OPTIMISTA

Izraelský velvyslanec v Praze, Jeho Excellence Artur Avnon, není jistě pro většinu čtenářů osobou neznámou. Do společenského života českých Židů se zapojuje velmi pilně a všichni, kdo měli možnost se s ním setkat, jistě potvrdí, že je to především velmi přátelský a otevřený člověk.

Když jste na podzim roku 2001 nastupoval do funkce, uváděl jste v rozhovorech, že Vaším hlavním úkolem bude rozvoj obchodních vztahů mezi Izraelem a Českou republikou. Je to pro Vás i dnes úkol číslo jedna?

Ano, je to číslo jedna. Ovšem společně s jiným úkolem číslo jedna. Jsou teď dvě hlavní věci, na nichž pracuji. Tím novým úkolem je spolupracovat co nejtěsněji s vaší vládou v první fázi integrace České republiky do Evropské unie. Musím se starat především o to, a říkám to zcela otevřeně, aby byly v tomto ohledu co nejlépe ošetřeny zájmy Izraele. Jde o to, že přistoupení ČR k Evropské unii s sebou nese třeba změny stávajících bilaterálních dohod nebo že by se na ČR měly začít vztahovat jiné dohody, které má Izrael s EU. Takže se spolu s českou vládou snažím, aby toto vše proběhlo hladce. A musím říct, že zatím se to celkem daří. Uvidíme, jak to bude dál. Není samozřejmě žádným tajemstvím, že postavení Izraele je všude na světě, a v EU speciálně, stále diskutovanou otázkou. Není žádným tajemstvím, že Izrael má mnoho problémů, a že potřebuje přátele.

Je podle Vás postoj České republiky, českých médií i veřejnosti k Izraeli lepší než je tomu jinde v Evropě?

Vlastně mi na stole právě leží výsledky výzkumu veřejného mínění, které vám můžu ukázat. Je to velmi podrobný průzkum, který proběhl v prosinci 2003. Celkové výsledky říkají, že dvakrát více obyvatel ČR vyjadřuje podporu Izraeli než Palestincům. Pro mě osobně je snad nejzajímavější zjištění, že většinu Čechů zahraniční vztahy nezajímají. Hned první otázka průzkumu zněla: „Zajímáte se o izraelsko-palestinský konflikt?“ „Velmi“ řeklo asi jen 10% respondentů. A když pak dojde na konkrétní otázky, odpovědi jako „nevím“ nebo „je mi to jedno“ převládají. Nicméně, pokud vezmeme otázku: „Sympatizujete vy osobně více s Izraelem nebo s Palestinci?“ – pak 25 až 28% odpovídá s Izraelem, s Palestinci kolem 10%, velká skupina opět neví. Já mám velkou zkušenost se Spojenými státy, neboť jsem tam mnoho let sloužil a troufám si říct, že ty výsledky jsou hodně podobné veřejnému mínění v USA, což je země, která je obecně považována za Izraeli velmi nakloněnou. Kromě podobných průzkumů mám samozřejmě i vlastní zkušenost. Snažím se co nejvíce cestovat po České republice a setkávám se opravdu s velkou podporou veřejnosti.

Hodně přednášíte o Izraeli českým studentům. Co jim o Izraeli povídáte?

Kromě historie rád vyprávím o současných úspěších, o pozici Izraele ve světě. Domnívám se, že Izrael je dobrým příkladem velmi malé země, bez přírodních zdrojů, které se podařilo zařadit mezi nejvyspělejší země světa. To studenty velmi zajímá, když uvádím konkrétní údaje – například, že průměrná délka života v Izraeli patří mezi nejvyšší na světě, přirovnávám Izrael, vzhledem k jeho technologickému pokroku, k Silicon Valley celé východní polokoule. Také izraelská kultura je pro ně zajímavá. Zjistil jsem, že mnoho lidí tu má zvláštní zájem o židovskou kulturu. Týká se to spousty lidí, kteří se sami neidentifikují jako Židé, a často ani nedokáží vysvětlit důvod svého zájmu,

ale prostě je to zajímavá. S překvapením třeba zjišťuji, kolik lidí tady umí nebo se učí hebrejsky. I moderní kultura je velmi zajímavá. Naše kultura existuje tisíce let, ale co mi připadá skutečně úžasné, je obrození židovské kultury v Izraeli. Izrael je podle mě opravdovým centrem současné židovské kultury. Podívejte se třeba na poezii. Od biblických dob, ne že bych chtěl srovnávat Bibli se současnou poezií, ale od biblických dob nebylo napsáno v hebrejštině tolik poezie a další literatury jako dnes. A mohl bych se pustit i do jiných oblastí kultury. Například hudba, která dnes v Izraeli vzniká, je kombinací židovských tradic, středověkých vlivů a místních blízkovýchodních příchutí. Velmi se snažím rozvíjet kulturní styky mezi našimi zeměmi. Co se týče těch obchodních vztahů, o nichž jsme se bavili na začátku...

Ano, chtěla jsem se zeptat, jak jste s nimi spokojen.

No, asi cítíte, že jsem se té otázce snažil trochu vyhýbat, protože tady moc spokojen nejsem. I když stále rostou izraelské investice v ČR, nemohu říct, že by objem obchodu narůstal takovým tempem, jaké bych si představoval. Za tu dobu, co tu jsem, je to nárůst o zhruba 15%. Ale celkový objem obchodu je rozhodně příliš nízký, ať to hodnotíte podle jakýchkoliv měřítek. Mimochodem, má to své důvody, z nichž alespoň jeden je dobré připomenout. Jedinou zemí, která byla po dlouhé roky zcela izolována od Československa, až do sametové revoluce, byl Izrael. I když tu byl komunistický režim, stále byly zachovány určité diplomatické styky s celým světem, včetně západních zemí, USA. Jen styky s Izraelem byly naprosto přerušeny. Takže pro Izrael je Česká republika vlastně novou arénou, dvanáct let není dlouhá doba. A stejně tak je Izrael nový pro Českou republiku.

Existuje kromě škodovek další významný artikl, který by ČR ve velkém vyvážela do Izraele?

► Ano, například se teď z ČR dováží hodně ocele, velké množství materiálu pro železniční síť, která se v Izraeli buduje. Plánuje se vybudování rozsáhlé sítě na většině území. Budou do ní patřit městské vlaky, meziměstské komunikace, tratě pro komerční přepravu zboží, a také některé velmi dlouhé tratě, například do Eilatu. Na většině míst se už začalo stavět. Po některých ulicích v centru Jeruzaléma se dnes ani nedá chodit, protože se tam kopou základy pro koleje. A pak je tu ještě zbrojní průmysl. To je sice poněkud zvláštní kategorie, ale je to rovněž obchod. A hodně si vyměňujeme obchodní delegace, abychom podpořili nárůst vzájemného obchodu.

Změňme teď trochu téma. Vy se hodně účastníte života české židovské komunity, v Praze i mimo ni. Kolik z toho je Váš vlastní zájem, Vaše iniciativa a jak moc to obecně patří k povinností izraelského velvyslance?

To je velmi obtížná otázka. Její obtížnost spočívá v tom, že je nutné definovat, kde přesně se stýká zájem země, kterou zastupuji, s mými osobními zájmy a preferencemi. A řekl bych, že v této otázce se ty dva směry docela dobře setkávají, přesněji překrývají. Zájem naší země je udržovat silné vztahy s židovskými komunitami všude po světě. Ale doufám, že všichni naši ambasadoři, kdekoliv na světě, do toho vkládají také vlastní zájem. Za sebe mohu říct a doufám, že to nebude znít moc bombasticky, že možná můj vřelý vztah k Židům, ať žijí kdekoliv, pramení z vědomí, že existence židovského národa není nic jistého, garantovaného. Uvědomoval jsem si to, i když jsem sloužil ve Spojených státech, ale zde, v Evropě, to pocituji mnohem silněji. Před dvěma týdny jsem, poprvé v životě, navštívil Berlín. A opravdu mi činilo potíže překročit hranici Německa. Strávil jsem tam jen šestnáct či osmnáct hodin, ale po celou dobu jsem měl pocit, jako by mi hořela půda pod nohama. Takže nepovažuji existenci židovské komunity za samozřejmou. Ve vaší zemi byla bohatá židovská kultura, i dnes je tu živá komunita. Je sice relativně malá, ale má mnoho co nabídnout. A znovu opakuji, že to nepovažuji za samozřejmé. A řekl jsem to nejednou, když jsem se účastnil oslavy svátků či

podobných akcí, že se tu cítím jako doma, mezi svými.

Dal by se nějak popsat jakýsi „oficiální“ izraelský pohled na diasporu? Je považována za legitimní volbu nebo by se ideálně měli všichni Židé dříve či později rozhodnout žít v Izraeli?

Základní sionistickou myšlenkou bylo, že by měla existovat domovská země pro všechny Židy. Ale myslím, že nikdo z myslitelů moderního sionismu nezastával názor, že nemůžete být skutečným Židem, když nežijete v Izraeli. Nicméně, zájmem Izraele je propagovat aliju, imigraci do Izraele a každý Žid, který se do Izraele přistěhuje, je čistým ziskem pro židovskou komunitu (neříkám, že pro celou zemi) v Izraeli.

V jednom starším rozhovoru jste uvedl, že Izrael je při všech svých problémech odpovědný za Židy v diaspoře, cítí k nim pouto a v případě ohrožení je ochotný jim pomoci. Domníváte se, že to tak cítí i sami Židé v diaspoře? Myslím, že mnozí se cítí velmi dobře a bezpečně tam, kde jsou.

Faktem je, že nebezpečí existuje. Je to samozřejmě jednak terorismus, který se sice netýká jen Židů, ale Židé jsou častějším cílem, ale hlavní nebezpečí spočívá v antisemitismu. Situace sice není taková, že by byli Židé zabíjeni na ulicích, ale ohrožení tu je. A Izrael staví toto téma ve všech jednáních s představiteli jiných zemí na přední místo. Můžu to potvrdit i z vlast-

ní zkušenosti. Když se sejdou s představiteli České republiky, vždy s nimi o antisemitismu mluvím. A to přesto, že Česká republika patří k zemím, kde nejen že není antisemitismus tak silný, ale dokonce s ním bojuje, v oblasti vzdělávání se tu již podniklo mnoho věcí, které jiné země teprve budou muset udělat. A také co se týče útoků na Židy, je Česká republika ve statistikách až někde úplně dole. Přesto toto téma v rozhovoru s Vašimi představiteli nikdy neopomenou. A stejně tak je to i jedna z priorit Státu Izrael. Zda je dobře, že se Izrael této roli ujímá, nechám každému k posouzení. Je fakt, že když bude některá jiná země prohlašovat, že si o lidi jinde dělá starosti a cítí potřebu je chránit, bude to znít okázale a paternalisticky. Ale ne v případě Izraele, a to s ohledem na naše dějiny. Nevím, kolik z lidí, kteří šli do koncentračních táborů si kladlo otázku: „Kde je armáda, která by nás chránila? Země, v níž bychom mohli žít?“ A když pak vznikl Stát Izrael, přijali jeho zakladatelé myšlenku, že všichni Židé z celého světa mají právo v něm žít. Ale mohou také zůstat jinde a pokud by se někdy dostali do problémů, budeme se ze všech sil snažit jim pomoci.

Projevují Židé z diaspoře Izraeli dostatečnou solidaritu?

Rozhodně, ani nenacházím vhodná slova, abych to vyjádřil. Jsem si dobře vědom toho, že čeští Židé nejsou všichni organizováni v jedné komunitě, že nemají společné vedení, že ne každý rabín je rabínem pro každého Žida a tak dále a tak dále, ale přece jen je tu jeden společný jmenovatel, a sice solidarita s Izraelem. ►

► **Nicméně zejména ve Spojených státech a Británii dnes mnoho Židů vystupuje s otevřenou kritikou Izraele a jeho politiky.**

Nevím jak v Británii, ale můžu mluvit o Spojených státech, které znám velmi dobře. Ta kritika se týká konkrétních akcí, operací, specifických politických rozhodnutí, nikoliv a v žádném případě Státu Izrael jako takového, jeho vlastní podstaty a řekněme práva na existenci. Samozřejmě, že jsou i okrajové proudy, které napadají i tuto podstatu. Napadá mne v této souvislosti velmi, velmi podivný článek, který vyšel nedávno v jedné českých novinách.

Máte na mysli článek vídeňského rabína Friedmanna?

Tak zvaného rabína, ano, pro mne snad ani nemá nárok na titul „rebe“ (jedná se o článek Izrael a obušek holokaustu, MF DNES 21.04.2004, autor: Moishe Arye Friedman, vrchní rabín ortodoxní obce ve Vídni – pozn. redakce). To je celá řada šílených názorů, včetně toho, že Izrael nemá právo na existenci. Ale velká většina Židů na celém světě respektuje Izrael jako takový, respektuje jeho zvolenou vládu s vědomím, že v demokratickém systému je každá vláda legitimní, a stejně tak legitimní jsou rozhodnutí, která činí. Je-li uznán tento princip, pak mohou Židé odkudkoliv kritizovat izraelskou politiku stejně, jako na to má nárok kterýkoliv izraelský občan.

Vy jste do své funkce v Praze nastoupil na podzim roku 2001, tedy krátce po teroristických útocích v New Yorku. V jednom z rozhovorů jste tehdy řekl, že Izrael již od 70. let vyzýval svět, aby mu pomohl v boji s terorismem, který byl tehdy zaměřen hlavně proti Izraelcům, ale odpověď obvykle byla: To je váš problém. A že kdyby již tehdy bral svět hrozbu terorismu vážně, byl by dnes mezinárodní terorismus podstatně slabší. Mysíte si tedy, že dnes lidé ve světě lépe rozumí tomu, co Izrael dělá a proč?

Velmi dobrá otázka, opravdu. Asi je Vám z mé reakce jasné, že odpověď není jednoznačné ano. Je nesporné, že se významnou měrou zlepšila spolupráce mezi Izraelem a ostatními demokratickými zeměmi. Například se úplně změnil přístup k vzájemnému sdílení informací. Na druhou

stranu by Izrael neměl automaticky předpokládat, a ani to nedělá, že proto, že dnes terorismem trpí i další země, budou rozumět krokům, které Izrael podniká. Stále musíme něco vysvětlovat. Poslední dobou byly hlavně dva případy, kdy jsme museli čelit kritice. Jedním z nich bylo budování bezpečnostní bariéry a druhým cílená likvidace některých osob, Ahmada Jásína, Abdela Azíze Rantísiho. Byli jsme za to velmi kritizováni, ale pravda je, že počet teroristických útoků se v Izraeli velmi dra-

maticky snížil. A je to přímý důsledek těchto opatření. Tam, kde už ochranná zeď stojí, nedochází téměř vůbec k infiltracím na izraelské území, i když pokusy samozřejmě jsou. A Hamás a Islámský džihád jsou teď v podstatě ve stavu chaosu. Z toho se samozřejmě můžou vzpamatovat, najdou nové vedení, znovu se zorganizují a budou pokračovat v činnosti. Ale zatím je výsledek takový, jaký je. Musím ovšem zároveň zdůraznit, že žádné z těchto opatření nemá nic společného s řešením izraelsko-palestinského konfliktu jako takového. To je otázka politických jednání. To platilo před třemi lety, platí to dodnes a stále to platit bude. Prozatím však musíme bojovat proti terorismu jak jen to jde. Vemí často zjišťuji, že různé země poměřují Izrael jinými měřítky než samy sebe. Také nám často vyčítají, například Evropská unie, že bychom měli teroristy jako Jásín nebo Rantísí postavit před soud. To bychom také udělali, kdyby to bylo možné. Kdysi jsme dovezli z Argentiny Adolfa Eichmanna, svého času byl souzen i šejch Jásín. Ale pokoušet se dnes někoho takového dostat z Gazy je extrémně nebezpečné a zaplatili

bychom za to mnoha životy. A navíc trvá dlouho takovou akcí naplánovat a po celou tu dobu by teroristé mohli dál zabíjet. Tohle je prostě válka a ve válce je nutné jednat jinak než obvykle. Jsem si jistý, že by se každá země v naší situaci zachovala stejně.

Řekli jste, že žádné z opatření proti terorismu není skutečným řešením konfliktu, to musí vzejít z jednání. Je momentálně nějaká šance?

Naše vláda dnes hledá řešení za stavu, kdy není žádný partner k jednání. Ten, koho palestinská strana navrhuje, je člověk, s nímž máme tak špatné zkušenosti, že víme, že by to prostě nefungovalo. Člověk může udělat chybu jednou, dvakrát i třikrát, ale potom už by byl hlupák. Stále se tedy pokoušíme o nějaká jednostranná řešení. Nemůžu ale říct, že se rýsuje nějaké dobré řešení v blízké budoucnosti. Bohužel. Rád bych řekl něco pozitivního...

Již rozhovory, které jste poskytoval před dvěma a půl lety se nesou v podobném duchu: „Izrael si připadá jako na začátku“, „je to těžké, ale hlavní je neztrácet naději“. Věci se od té doby nijak nepohnuly k lepšímu.

Ale to druhé bych i dnes zopakoval. Nesmíme ztrácet naději. Nedávno se mě jeden přítel, který přijel na návštěvu z Izraele, ptal, jak jsem spokojen se svým působením v ČR. Odpověděl jsem, že ode mne nikdy, nikdy neuslyší, že nejsem spokojen. Nikdy. Ne proto, že bych nedokázal vidět to, co se nedaří, ale já vždy hledám to pozitivní. To je prostě můj přístup k životu. Protože kdybych byl pesimista, byl bych zcela paralyzován. A totéž se týká situace na Středním Východě. Kdybychom se nechali infikovat virem pesimismu, byli bychom paralyzováni. Pesimisté nehledají žádná řešení, to dělají jen optimisté. A proto můžu jen opakovat: „Nesmíme ztrácet naději.“ To není žádný filozofický postoj, to je postoj praktický.

Chtěl byste na závěr něco vzkázat našim čtenářům?

Všem Židům, které znám a stejně tak i těm, které jsem neměl možnost poznat: Nevím, jestli mně přijímáte jako součást své rodiny, ale pro mne rodina jste.

► Ptala se Kateřina Weberová
► Foto: Michal Spevák

Židovská agentura zve všechny mladé lidi, kteří mají právo návratu a ještě nebyli nikdy s žádnou organizací v Izraeli, na poznávací zájezd v termínu 5.–15. 8. 2004. Letos máme omezený počet míst, proto neváhejte, volejte nebo pište: 224 810 099, 602 703 653, sochnut@volny.cz. Věková hranice je 18 až 26 let.

Irena Švábová, Zoša Vyoralová

Besamim – Izraelské lidové tance v Praze

Letos se již po deváté uskuteční naší skupinou organizovaný mezinárodní seminář izraelských lidových tanců s učiteli z Izraele – MACHOL Čechia 2004. Seminář je určen i pro začátečníky (zvláštní výukové hodiny). Více informací získáte na www.besamim.tk, besamim@volny.cz nebo telefonech 603 852 917 (Ondřej), 602 451 937 (Linda). Těšíme se na vás!

Pojďte sportovat s Hakoach!

Nezapomeňte si rezervovat 10. až 12. září na tradiční letní sportovní hry letos v Teplicích.

26. června 2004 – poslední víkend před prázdninami – opět chystáme jednodenní vodácký sjezd. Přihlášky Petr Wellemín 602 316 943.

18. až 20. června 2004 pořádáme vícedenní cykloturistický výlet s volejbalem, tenisem i koupáním, tentokrát Albrechtice v jižních Čechách. Odjezd v pátek ráno. Hlásit se můžete již nyní s nevratnou zálohou 300,- Kč u pí. Vyoralové 602 703 653, nebo pí. Artnerové 606 111 388.

Židovská obec Liberec

Rumjancevova 1362, Liberec 1, tel.: 485 103 340, 482 412 530

Dne 18. 4. 2004 proběhly na ŽO v Liberci volby nového představenstva a předsedy. V ten den bylo zvoleno nové představenstvo, které sestává ze sedmi volených zástupců a dvou virilních členů (duchovní a tajemník). Z tohoto představenstva nebyl v tento den zvolen nový předseda ŽO. Volby předsedy byly odloženy na 26.4.2004. V tento den se sešlo nové představenstvo na své 1. schůzi a zvolilo ze svých řad předsedu, kterým se stal pan Míchál Hron RNDr. a dále byl zvolen místopředseda, kterým se stal pan Pavel Gerö sen.

Se zármutkem oznamujeme, že dne
3. května zemřela ve věku 83 roků **paní Magda Löwyová**,
dlouholetá členka na ŽO Liberec.

Bezplatné zprostředkování

PRÁCE V ANGLII

Informace na www.etre-cz.com, e-mail: etrecz@etre-cz.com,
telefon: 607 883 661, 272 912 787

Dokončení článku Giur v Izraeli ze str. 3

Konvertita se by se měl naučit odpovědět na otázky typu: „Snad jsi se nezláznila, že v sobotu nepůjdeš k moři? Proč už u mě nechceš jíst? No dobře, já rozumím, že teď všechno dodržuješ, ale až budeš mít po soudu, tak zase budeš normální, vid’?“ Právě ti, kdo se takto ptají a vyjadřují, by si měli uvědomit, že normální pro Žida je dodržovat micvot, které jsme všichni dostali na hoře Sinaj a které Rút neokázale přijala, vzdávajíc se jistě budoucnosti ve známém prostředí, výměnou za jedinou jistotu.

Pokud se podaří přesvědčit izraelskou společnost o tom, že znalost naší tradice a dodržování alespoň těch nejzákladnějších micvot je pro Žida „normální“ a přirozené, tak zaniknou některé zbytečné problémy v již dost těžce zkoušené zemi. Je určitým paradoxem, že k tomu do značné míry mohou přispět právě konvertité, kteří se konec konců s dodržováním micvot cítí dobře.

► Hana Mayerová

VÁŽENÍ PŘÁTELÉ,
dovolujeme si vás pozvat na diskusní večer
„BEJT CAFÉ“

na téma

Nejen o „Hrdém Budžesovi“

hosté: Bára Hrzánová, herečka
– cena Thálie 2004 za nejlepší ženský herecký výkon
Irena Dousková, spisovatelka
– autorka divadelní hry Hrdý Budžes

moderuje: Peter Gyori

10. června 2004 od 19.00 hodin
Divadlo na Prádle, Besední ul. 3, Praha 1 – Újezd

Těšíme se na setkání s vámi.

RSVP: 222 31 01 99, office@bejt-praha.cz
www.bejt-praha.cz

Společnost křesťanů a Židů Vás co nejsrdečněji zve na
III. ROČNÍK HUDEBNÍHO FESTIVALU:

TICHÝ HLAS PRO SVATOU ZEMI

který se koná v Libčicích nad Vltavou v neděli 6. června 2004

Plánuje se: od 14.00 hod. – ekumenická bohoslužba; od 15.00 hod. do 22.00 hod. – festivalový program na farní zahradě katolického kostela; od 17.00 hod. do 18.00 hod. panelová diskuse na téma: „Jak by každý z nás mohl pomoci zlepšit situaci v Izraeli“; od 17.00 hod. (paralelně): koncert v evangelickém kostele; od 19.00 hod. (paralelně): „Workshop židovských písní“; výstava fotografií a další.

Společnost křesťanů a Židů, Čajkovského 22, 130 00 Praha 3
www.etf.cuni.cz/skz, skz@etf.cuni.cz

ŽIDOVSKÉ PAMÁTKY V POŠUMAVÍ I.

Ve **Vodňanech** je židovské osídlení doloženo od konce 14. století, roku 1541 byli Židé z města vypovězeni a opět se tu usazovali od třicetileté války. V polovině 18. století ve městě bydlelo 8 židovských rodin, v polovině 19. století 22 rodin, roku 1857 – 237 Židů, roku 1880 – 258 Židů, roku 1900 – 149 Židů a roku 1930 – 114 Židů. Na pomníku obětem válek v parku nedaleko autobusového nádraží jsou uvedena též jména Židů vyvražděných nacisty.

Synagoga v bývalé Židovské ulici ve Vodňanech

Židovská ulice se v současnosti jmenuje Majerova a nachází se mezi náměstím a východní městskou branou. Před polovinou 19. století v ní bylo soustředěno 5 židovských domů, v dalších dvou žili Židé v nájmu. Všechny tyto domy jsou v přestavbách dochovány.

Synagoga v Majerově ulici byla postavena v letech 1837–1852 v prostém klasicistním slohu v těsném sousedství staré synagogy z roku 1744, která byla po polovině 19. století zbořena nebo stavebně splynula s domem čp. 152. Bohoslužebným účelům sloužila do druhé světové války. Roku 1956 byla přestavěna pro potřeby městského muzea, které v synagoze sídlí i v současnosti; hlavní modlitební sál je rozdělen stropem na dvě podlaží. Vnitřní vybavení interiéru se nedochovalo. Za synagogou stojí budova bývalé školy čp. 153.

Hřbitov se nachází 700 metrů jihozápadně od osady Pražák, na kraji lesa při červeně značené turistické stezce. Založen byl roku 1840, je na něm dochováno cca 150 náhrobků od doby založení hřbitova do 30. let 20. století, z márnice či vozovny zůstaly stát jen zbytky obvodového zdiva. Hřbitov byl na konci 90. let 20. století opraven, všechny náhrobky byly znovu postaveny.

V **Čichticích** je židovské osídlení doloženo od druhé poloviny 17. století do počátku 20. století. Židovské domy byly snad od 18. století soustředěny ve dvou skupinách – sídelních okrscích: tři domy stávaly v ulici na východním okraji vsi, dalších jedenáct domů v ulici na západním okraji obce, mezi nimi byl též dům s modlitebním sálem a školní třídou. Většina domů v přestavbách dochována, památkově je chráněno celkem osm z nich – v Horní Židovně na východním okraji obce čp. 71 a 75, v Dolní Židovně na západním okraji obce domy čp. 80, 81, 85, 86, 88 a 92.

Hřbitov se nachází 800 metrů jihovýchodně od obce, na svahu mezi loukami. Založen byl snad ve druhé čtvrtině 18. století. Je na něm dochováno kolem 130 náhrobků, nejstarší z r. 1798, nejmladší z počátku 20. století. Řada náhrobků je tzv. jihočeského typu s rostlinnou ornamentikou. Márnice neznámého stáří byla na konci 90. let 20. století rekonstruována.

Ve **Volarech** nikdy židovská obec ani početnější židovské osídlení neexistovaly. Jednotlivé židovské rodiny tu jsou doloženy od poloviny 19. století, roku 1880 v městečku bydleli dva Židé, roku 1930 jeden Žid.

Hřbitov se nachází na východním okraji města, v sousedství městského hřbitova. Byl založen roku 1945 jako pohřebiště 95 většinou polských žen židovského původu – obětí pochodu smrti z koncentračního tábora v Ravensbrücku. Na hřbitově se nachází 95 jednoduchých stél a památník.

Ve **Vlachově Březí** je židovské osídlení doloženo od počátku 17. století, tehdy v městečku bydlelo 8 židovských rodin, na konci 18. století – 11 rodin, ve 30. letech 19. století asi maximum – kolem 130 Židů, roku 1880 – 108 Židů, roku 1900 – 58 Židů a roku 1930 – 7 Židů.

Židovský sídelní okrsek vznikl snad na konci 17. století jihovýchodně od kostela, kolem silnice vedoucí do Chlumce. Na konci 18. století se skládal z 10 domů, před polovinou 19. století bylo ve vlastnictví Židů kolem 15 domů. Většina z nich je v přestavbách dochována.

Rekonstruovaná márnice v Čichticích

Synagoga stojí 100 metrů jihovýchodně od kostela, v kolmé uličce vycházející severovýchodně od silnice do Chlumce. Postavena byla po roce 1787 jako náhrada za starší modlitebnu z počátku 18. století v podobě roubené prosté přízemní stavby, bohoslužebným účelům sloužila do počátku 20. let 20. století, roku 1924 prodána a přestavěna na přízemní, dodnes obývaný obytný domek.

Hřbitov se nachází 400 metrů severně od náměstí, na severním okraji městečka, za objektem bývalého pivovaru. Založen byl před rokem 1692, rozšířen byl v 18. století a v polovině 19. století. Je na něm dochováno kolem 170 náhrobků, nejstarší z roku 1729, mezi nimi mnoho cenných barokních a klasicistních náhrobků jihočeského typu. Z vozovny či márnice postavené v jihozápadním rohu hřbitova ve druhé polovině 19. století zůstaly jen malé zbytky obvodového zdiva. Ohradní zeď z lomového kamene včetně vstupní brány s kovanou brankou byla v 90. letech 20. století opravena.

► V **Dubu** je židovské osídlení doloženo od počátku 17. století, početnější židovská náboženská obec od 18. století. Roku 1724 v městečku bydlelo 7 židovských rodin, na konci 18. století 15 rodin, před polovinou 19. století 18 rodin, roku 1880 – 36 Židů, roku 1900 – 23 Židů a roku 1930 dva Židé. Roku 1906 byla zdejší židovská náboženská obec spojena se židovskou náboženskou obcí ve Volyni.

Židovská ulice je ulice vedoucí z náměstí do Javornice, na severozápadním okraji městečka. Židovské domy v ní byly soustředovány snad od počátku 18. století. Roku 1837 se skládala ze 12 domů na severní straně ulice, v polovině 19. století byly postaveny další 4 na jižní straně ulice, většina z nich v přestavbách zachována. Mezi domy čp. 65 a 66 dochován prampouch.

Synagoga stojí uprostřed židovské ulice ve dvorním traktu, postavena byla pravděpodobně v 18. století, později byla přestavována. Bohoslužebným účelům sloužila do počátku 20. století, po roce 1906 byla přestavěna na dodnes obývaný obytný dům. Interiér bývalé synagogy byl zcela zničen její přestavbou, v exteriéru zčásti zachována původní okna.

Hřbitov se nachází 1 km jižně od obce, na kopci v lese. Založen byl nejpozději na počátku 18. století (snad roku 1706) a je na něm dochováno více než 100 náhrobků od poloviny 18. století do roku 1940. Od roku 1992 se postupně opravuje.

Ve **Čkyni** je židovské osídlení doloženo od poloviny 16. století, roku 1643 v městečku bydlelo 8 židovských rodin, roku 1783 – 22 rodin (88 osob), maximální počet asi na počátku 19. století: roku 1825 – 151 Židů. Později jejich počet klesal: roku 1880 – 80 Židů, r. 1897 bylo sídlo židovské náboženské obce přesunuto do Vimperka, roku 1900 – 49 Židů a roku 1930 ve Čkyni žilo již jen 11 Židů. Narodil se tu první předseda Národní jednoty česko-židovské, poslanec říšské rady ve Vídni a profesor právnické fakulty Univerzity Karlovy JUDr. Alois Zucker (1842–1906 Praha).

Židovské domy byly rozptýleny po celém městečku mezi domy křesťanskými. Před polovinou 19. století z asi 23 židovských domů osm stálo kolem synagogy. Část z nich je v přestavbách zachována.

Synagoga čp. 105 při mlýnském náhonu v jižní části městečka byla postavena roku 1828 v prostém klasicistním slohu jako náhrada za starší synagogu stojící u Vysokého dvora na severním okraji městečka (stará synagoga byla zbořena v 60.–70. letech 20. století). V přízemí nové synagogy byla zřízena školní třída a byt. Pravidelné bohoslužby se v ní konaly do roku 1895, příležitostně do první světové války, roku 1922 byla prodána a adaptována na truhlářskou dílnu a byt. Roku 1992 ji do vlastnictví převzal Obecní úřad ve Čkyni a plánuje se její adaptace na regionální židovské muzeum. V původní podobě kromě exteriéru je zachována zimní modlitebna. Ve dvoře přiléhajícím k synagoze stojí vozovna na pohřební vůz – jednoduchá stavba údajně z 19. století.

Synagoga ve Čkyni by měla být rekonstruována a využita jako regionální židovské muzeum

Klasicistní synagoga ve Volyni

Hřbitov se nachází 350 metrů jihovýchodně od městečka, nad železniční tratí ze Strakonice do Vimperka. Založen byl údajně v poslední čtvrtině 17. století, rozšířen v 19. století. Je na něm dochováno přes 400 náhrobků od roku 1688 do počátku 40. let 20. století, mezi nimi řada barokních náhrobků jihočeského typu, které jsou zdobeny rostlinnými motivy. V opravené márnici z 19. století je instalována pamětní deska připomínající oběti holokaustu.

Ve **Volyni** je židovské osídlení doloženo od konce 15. století, v polovině 17. století ve městě bydlelo 8 židovských rodin, roku 1724 – 17 rodin, v polovině 19. století asi 23 rodin, roku 1880 – 142 Židů, roku 1900 – 135 Židů a roku 1930 – 51 Židů.

Židovská ulice, dnes Žižkova ulice, se nachází ve východní části města. Až do 19. století byla přístupná z Dolního náměstí jen průchodem v domě. Židovské domy v ní byly soustředovány snad od 17. století, před polovinou 19. století ve vlastnictví Židů bylo kolem 12 domů. Většina z nich je v přestavbách dochována. Další menší skupina tří židovských domů bývala v ulici vedoucí k obci Nišovice v jihovýchodní části městečka.

Synagoga v Žižkově ulici byla postavena v letech 1838–1840 v klasicistním slohu na místě starší synagogy snad ze 17. století. Její interiéru byl kolem roku 1890 upravován. Bohoslužebným účelům sloužila do druhé světové války, roku 1956 byla adaptována na kino, v jižním křídle synagogy sídlila hudební škola, od počátku 90. let 20. století slouží jako diskotéka a obchod. Nad východním průčelím je zachován štít s plastickou figurální výzdobou (lvi držící štít s hodinami a hebrejský nápis).

Hřbitov v ulici u Vodojemu, 350 metrů severozápadně od náměstí, byl založen v 17. století, naposledy byl zvětšen roku 1870. Hřbitovní domek čp. 362 z roku 1912 je adaptován k obytným účelům. Na hřbitově je dochováno přes 200 náhrobků od roku 1689 do 30. let 20. století. Jedná se o velmi cenný hřbitov s převahou mramorových náhrobků barokního a klasicistního typu.

V **Hořticích** je židovské osídlení doloženo od počátku 18. století. Židovské domy – 3 domy se synagogou stávaly severně od návsi (2 z nich jsou zbořeny), další 2 domy na jižním okraji návsi jsou dochovány v přestavbách. Synagoga neznámého stáří severně od návsi byla kolem roku 1904 zbořena.

Hřbitov se nachází 1 km severozápadně od obce, na svahu na kraji lesa. Založen byl nejpozději ve druhé čtvrtině 18. století, pohřbívalo se na něm do konce 19. století. Na hřbitově je dochováno 50 náhrobků od roku 1735.

► Blanka Rozkošná

► Foto archiv autorky

V nedávné době proběhly na Pražské židovské obci volby nové reprezentace, což považujeme za natolik významnou událost, že jsme se rozhodli věnovat jí v tomto čísle adekvátní prostor.

1. Co říkáte výsledku voleb?

2. Proč je, podle Vašeho názoru, výsledek takový, jaký je?

3. Co očekáváte od nové reprezentace?

LEO PAVLÁT, člen nové reprezentace PŽO, ředitel Židovského muzea

1. Vyhlášením výsledku voleb jen něco začíná – důležitější jsou výsledky na konci volebního období. Zatímco výsledky volební se měří slovy, úspěšností předvolební agitace či přímo kampaně, výsledky druhého typu jsou měřitelné vykonanou prací. Mrzí me, že na konci předchozího volebního období nebyla provedena taková rekapitulace výsledku. Byl by to výmluvný doplněk ke všemu kritickému a příslibnému, co předvolební diskuse přinesla.

2. Mezi všemi kandidáty jsem nenašel zásadní rozdíly v jejich záměrech a cílech, byť je všichni s výjimkou těch, kdo se sdružili v Koalici, vyjádřili velice kuse: dohodnutými 1000 znaky včetně mezer v předvolební brožuře. Vpád politiky se všemi jejími prostředky byl pro mnohé nečekaný; myslím, že Koalice vděčí jejich užití – především rozeslání vlastních sugestivních textů na domácí adresy mnoha členů Obce – do značné míry za ty výsledky, kterých dosáhla. Zarazilo mě při tom, že to, co tyto texty v řadě bodů kritizovaly (např. jako „střet zájmů“), účelově nechávaly nepovšimnuty v případech jiných, principiálně analogických, či dokonce závažnějších, pokud by to narušilo hodnověrnost zvolené volební rétoriky.

3. Nemohu mluvit o očekávání, protože to by mělo být realistické – a k věcnému soudu nemám v tuto chvíli dost informací. Řeknu spíše, co bych si přál: Usilovnou práci, nestrannost, ochotu zvažovat problémy nikoliv na základě toho, kdo přijde s řešením, ale podle toho, jaké řešení je pro židovské společenství nejlepší. Doufám, že při vyhodnocování nejrůznějších témat nepřevládnu subjektivní pocity a emoce nad věcnými, objektivními a odbornými soudy. Chtěl bych věřit, že sympatie či antipatie případně nevyústí v jakési protěžování jedněch či osobní odvety vůči jiným. Krátce před volbami jsem opakovaně zdůrazňoval význam židovské vzájemnosti pro budoucnost Obce. To, co se kolem voleb dělo, však nenechává na pochybách: Židovskou obec, kterou jsem měl vždy za společenství když už ne všemi sdílené jako náboženské, tedy alespoň nepůsobící v rozporu s etikou judaismu, ovládly politika a stranictví. A v tomto prostředí, jak známo, obecně není etika tím nejdůležitějším. Budu rád, když se přesvědčím, že v případě Obce šlo jen o dočasnou záležitost, že to, co je společné, převládá.

MICHAELA VIDLÁKOVÁ, členka nové reprezentace PŽO a Rady FŽO

1. Že je to pro ŽOP těžký omyl, jehož důsledky budou dalekosáhlé a dlouhodobé. Podařilo se totiž něco, co se nepodařilo ani komunistům, totiž obec dokonale rozeštvát. Jestli budou také probíhat klasické komunistické čistky, se teprv ukáže. Leccos tomu už nasvědčuje.

2. Výsledek je takový, jaký je, ze dvou hlavních důvodů: jednak velmi mnoho členů obce podlehlo demagogicky, nicméně profesionálně vedenému volebnímu boji, jaký tu nikdy neměl období,

a jednak mnozí nepobožní členové tento volební boj mylně vnímali jako souboj ortodoxní skupiny proti ostatním, více či spíše méně pobožným.

3. Do reprezentace se dostali takoví, kteří se k židovství hlásí teprve krátce, a také takoví, kteří tam asi budou spíše prosazovat své osobní ambice. Zato se tam nedostali mnozí jiní, kteří s obcí po léta žili a v ní vyrůstali. Takže těžko mohu očekávat nějaký pozitivní vývoj.

ONDŘEJ NOVÁK, člen „Koalice za demokratickou Obec“, člen nové reprezentace PŽO

Vážená redakce Maskilu,

především bych rád vyjádřil svou vděčnost za vypsání této ankety. Věřím, že i díky ní a vaší práci dojde k lepší informovanosti členů o dění v Obci, ke vzbuzení jejich zájmu o ni.

1. V prvé řadě bych rád poděkoval všem členům Obce, kteří přišli volit (obrazně řečeno). Těm z nich, kteří mi svým hlasem dali důvěru a díky nimž jsem byl zvolen, pak za tuto důvěru děkuji zvlášť a doufám, že je nezklamou. Výsledek voleb je dle mého názoru dobrý v tom, že bylo do reprezentace zvoleno mnoho nových lidí – více než polovina v minulé reprezentaci nezasedala. Všeobecně platí pravidlo, že pokud někdo zastává určitou funkci příliš dlouhou dobu, dojdou mu nápady i chuť k vyvíjení nových aktivit. Ti, kteří se o práci minulé reprezentace více zajímali, si zajisté všimli její nepřizpůsobivosti a neochoty k novým postupům a impulsům. Vědí také, jak málo se její obsazení měnilo. V tomto vidím hlavní přínos těchto voleb.

2. Podrobná analýza výsledků voleb v naší Obci s informacemi, které jsou k dispozici, je dle mého názoru do značné míry jen spekulací. Každý z nás může činit závěry jen na základě vyjádření malé skupiny členů Obce, se kterými se stýká. Proto bych se v odpovědi na tuto otázku omezil jen na relativně povrchní závěr. Největší úspěch zaznamenali kandidáti sdružení v „Koalici za demokratickou Obec“, mezi které též patřím. Dá se předpokládat, že jsme voliče přesvědčili a) předloženým programem (jako jediní jsme deklarovali, čeho chceme dosáhnout); b) pouhým faktem, že jsme se jako skupina různých lidí byli schopni dohodnout na budoucí podobě Obce. Do reprezentace byli dále zvoleni kandidáti se jmény členům Obce dobře známými. Dalo by se tak usuzovat na střet mezi dvěma způsoby volby – volba podle jmen a volba podle programu. Druhá jmenovaná se až do letošních voleb na naší Obci neprojevila. To, že došlo ke změně i v tomto ohledu, považuji za správné.

3. Jak jsem již napsal, v nové reprezentaci spolu budou jednat lidé, jichž asi polovina není zatížena spory a osobními konflikty z minulých volebních období. To dává naději, že se často osobní diskuse na jednáních reprezentace přenesou do věcné roviny. Samozřejmě jsem nevolil všechny kandidáty, kteří se stali členy nové reprezentace. Na mnohé věci máme zcela přirozeně rozdílné názory. Přesto však věřím, že jsme schopni spolu mluvit a na mnoha jiných věcech se ►

► shodnout. Od ostatních členů reprezentace očekávám stejnou otevřenost, připravenost diskutovat a snahu dohodnout se.

Očekávám také posílení role reprezentace, která by měla být hlavním orgánem Obce činícím rozhodnutí, nikoliv vedení, jak tomu bylo dosud. K tomu by nám měl pomoci Koalici stanovený program, který jsme voličům předložili. Měl by se stát dobrým vodítkem, reprezentace bude na jeho základě vědět, čeho chce docílit. Bude to ona, nikoli vedení, která bude udávat směr.

Do třetice od reprezentace očekávám větší otevřenost ke členům Obce. Tomu přispějí také odborné komise, které se budou podrobně zabývat stanovenými oblastmi. Ač v minulosti byly některé z nich dokonce zakotveny ve stanovách, k jejich ustavení nedošlo. Jejich členy by se neměli stát jen zástupci reprezentace, ale také odborníci a zájemci z řad členů Obce. Pevně věřím, že se mnozí členové rozhodnou svými schopnostmi pomoci rozvíjet naši Obec prostřednictvím těchto komisí.

K mé představě, jak by měla reprezentace a potažmo celá naše Obec vypadat, použiji citát T. G. Masaryka, který vypovídá o všem: „Demokracie není jen formou státní, není jen tím, co je napsáno

v ústavách; demokracie je názor na život, spočívá na důvěře v lidi, v lidskost a v lidství, a není důvěry bez lásky, není lásky bez důvěry. Řekl jsem jednou, že demokracie je diskuse. Ale pravá diskuse je možná jen tam, kde si lidé navzájem důvěřují a poctivě hledají pravdu. Demokracie, to je hovor mezi rovnými, přemýšlení svobodných občanů před celou veřejností...“

TOMÁŠ PASTERNAK, právník, kandidoval do reprezentace PŽO

1. Je to důkaz toho, že lidé nevolí na základě informací, které si seženu, ale na základě informací, které jsou jim prezentovány. Vzhledem k tomu, že Koalice použila mediální masáž voličů, jejíž legalita je velmi problematická a mohlo při ní dojít i ke spáchání trestného činu, dosáhla neuvěřitelného volebního úspěchu.

2. Jak jsem již uvedl, použití prostředků Koalice šlo významně nad rámec férové prezentace kandidátů (možnou nelegálnost jsem již zmínil) a v souvislosti s tím dopadly volby tak, jak dopadly.

3. To co od každé jiné, že bude dobrým správcem naší komunity a našich společných statků. Zdali se toho dočkám, ukáže čas.

Vážený pane předsedo Tomáši Jelínku,

věnujte prosím pozornost tomuto otevřenému dopisu. Nikdo není neomylný, až budete prosazovat svoji personální politiku, mějte na paměti, že i Vy občas chybujete.

☐ Při povodních v roce 2002 jste trávil svůj čas v klidu svého trvalého bydliště. O Vaší ostentativní neangažovanosti se psalo v té době i v médiích.

☐ Kauza Lauderových škol se rozběhla po Vámi iniciovaném neodůvodněném trestním oznámení. Vaše bývalá vedoucí sekretariátu Věra Dvořáková podala toto trestní oznámení na Vašeho politického odpůrce. Toto trestní oznámení poškodilo zásadním způsobem pověst Obce a psalo se o něm i v zahraničním tisku.

☐ Ve volbách v dubnu 2004 byly z Vaší strany neeticky použity adresy členů Obce. Podle Vašich instrukcí sekretariát rozeslal dvě neplatné kandidátní listiny. Třetí, platnou kandidátní listinu mnoho voličů vůbec neobdrželo. Nebyl jste schopen ani zahájit volební shromáždění, což bylo Vaší povinností dle Volebního řádu.

Nepíši Vám, abych vyčítal. Chtěl bych Vás jménem svých voličů a v souladu se svým programem požádat o laskavost. Budte tak hodný a nezneužívejte svého volebního vítězství k osobním soubojům s nikým a především ne s lidmi, kteří tuto obec dlouhodobě

formují, věnovali jí mnoho svých sil a svého volného času a jsou její největší předností. Takových lidí je ve společnosti poměrně málo. Jednou, až Vaše vláda skončí, bychom za ně velmi těžko hledali náhradu.

Proslýchá se, že chcete propustit Kateřinu Dejmalovou, ředitelku Lauderových škol, Michala Borgese, ředitele akciové společnosti Matana, Jiřího Daníčka, šéfredaktora časopisu Roš chodeš, a kdyby to šlo i ředitele Židovského muzea Lea Pavláta. Poslední dva jmenované jste osobně napadl v zahraničním tisku (JTA) a upíral jste jim pasivní volební právo garantované Stanovami naší Obce. V případě Lea Pavláta byl Váš výrok dokonce lživý. Všechny napadla Vaše Koalice v předvolební kampani způsobem hraničícím se zákonem.

Všechny jmenované znám. Jsou morálně přímí, šikovní a pracovití. Máme různé názory, ale stejný morální postoj k životu. Přišlo by mi proto krajně nemoudré tyto lidi vyhazovat z práce. Důrazně Vás proto žádám, abyste nikoho dále nepomlouval a nesnažil se o ničí diskreditaci. Bylo by mi velmi líto kdybyste pokračoval v současné konfrontaci.

Obec je velmi křehký organizmus, který nevratně poškodíte, budete-li s ním zacházet tak bezohledně jako dosud.

Snažně Vás prosím, věnujte mé žádosti pozornost.

► Tomáš Kolský

Tři poznámky k volbám do ŽO v Praze a k povolebnímu období

První poznámka se týká průběhu voleb. Pisatel poznámek, bývalý člen volební komise, je přesvědčen, že volby proběhly korektně, bez přehnaných animozit a v souladu s platnými stanovami. Dvojitá forma volby, korespondenční a prezenční na volebním shromáždění dne 25. dubna 2004, umožnila každému, kdo si přál účast ve volbách, aby svůj hlas, svou volbu odevzdal v soulase

s volebními předpisy. Celková účast ve volbách dosáhla téměř počtu sedmi set voličů. Volené komise, mandátová a volební, zajišťovaly správnost průběhu voleb a jsem přesvědčen, že zajistily v souladu s danými podmínkami jejich demokratický průběh.

Lze proto s dobrým svědomím prohlásit, že výsledky voleb vyjadřují demokraticky projevenou vůli a přání voličů.

Druhá poznámka se týká předvolební kampaně, dají-li se tak nazvat různé formy vyjadřování názorů a tendencí různých názorových proudů uvnitř Obce, které se v předvolebním období vykrystalizovaly v projevech, publikovaných článcích a materiálech. Dva názorové proudy, které nejsou specifické jen pro pražskou Obec, neboť se vyskytují i jinde ve světě židovských komu- ►

► nit, charakterizují poněkud různý přístup ke koncepci a obsahu činnosti Obce. V obou případech se totiž klade důraz na jiné pojetí základního charakteru Obce. Význam a chápání náboženství v obou koncepcích je poněkud rozdílné. Rozdíl skutečně existují. Přesto je pisatel poznámek přesvědčen, že členové obou názorových proudů jsou jednotní v tom, že si přejí mít kulturně, společensky i sociálně vyspělou a aktivní Obec, která reprezentuje komunitu v soulase jak s odkazem našich předků, tak s potřebami budoucnosti.

V předvolební kampani se stalo skutečností, že názorové rozdíly měly občas konfrontační charakter. Předvolební publikované materiály nemohly nemít tendenci a snahu obou proudů o větší zastoupení v reprezentaci Obce. Nelze také říct, že předvolební kampaně byla vždy na vysoké úrovni. Současně je však třeba spravedlivě konstatovat, že kampaně nebyla jednostranná, že obě strany měly možnost vyjádřit demokraticky své názory.

Volby do reprezentace jsou však minulostí a předvolební rozdíly různých názorových proudů mají – musí být nahrazeny spoluprací všech. To jistě nebude lehký úkol, ale je to jediná možná reálná alternativa při existenci rozdílných názorů. Jsem přesvědčen, že všichni jsou si toho vědomi, neboť žádný názorový proud si nemůže osobovat právo na dominantní postavení bez historicky objektivních a prokazatelných důvodů. Názory objektivně rozsoudí jen a jen budoucnost a princip nutnosti přežití Obce, či jinými slovy princip „udržitelnosti rozvoje židovství a jejich Obcí“ v souladu s obecnou filozofií přežití lidstva.

Třetí poznámka je, že také Židovská obec se stala součástí evropské integrace.

Jestli z toho vyplývá úkol či zamyšlení pro novou reprezentaci, jistě si zodpoví její členové sami. Předpokládám však, že jedinečná možnost pokusit se vytvořit z Prahy jakési kulturně-společenské centrum pro evropské židovství stojí za vážné zamyšlení.

► L. Végh

Nové vedení ŽOP pro volební období 2004–2008

Předseda: Tomáš Jelínek

1. místopředseda: David Stecher

2. místopředsedkyně: Irena Pavlásková

3. místopředsedkyně: Eva Nováková

ZPĚT K JEDNÁNÍM

Ariel Šaron utrpěl největší fiasko ve své kariéře: členové jeho vlastní strany, Likud, přesvědčivou většinou odmítli jeho plán evakuovat židovské osady v oblasti Gazy. A je si tím sám vinen. Nic ho nenutilo obejít vládu a parlament a přesunout rozhodnutí nevolenému společenství lidí, představujícím mizivou menšinu voličů. Registrovaných členů Likudu je 193 tisíc, voleb se zúčastnilo o málo víc než 50 procent, tedy asi 100 tisíc lidí, proti Šaronovu plánu hlasovalo 60 procent. Z toho vyplývá, že míň než 60 tisíc lidí rozhodovalo o plánu, jenž může ovlivnit osud šesti miliónů občanů a který ve všech průzkumech podporuje 70 procent dotázaných.

Šaron svůj plán jednostranného vyklizení pásma Gazy odůvodňoval tím, že na palestinské straně neexistuje partner pro jednání a zároveň neměnné prodlužování daného stavu bude mít za následek zroznění jiných plánů, z iniciativy Evropanů, ale snad i Američanů, které všechny budou pro Izrael méně výhodné. A protože se tyto podmínky podle Šarona nezměnily, usoudil, že i po neúspěšném referendu musí usilovat o uskutečnění původního plánu, anebo alespoň jeho „mini-verze“. Jenže pro schválení plánu nyní nemá většinu ani ve vládě, ani v parlamentní skupině své strany. Ministři a poslanci, kteří dříve váhavě vyjádřili souhlas s plánem – jako bývalý premiér Benjamin Netanjahu – se nyní odvolávají na výsledky referenda, které je, jako disciplinované členy strany, prý zavazují.

Naproti tomu by měl asi Šaron šanci získat podporu většiny v parlamentě (a ovšem i ve veřejnosti), kdyby se rozhodl obnovit jednání s představiteli Palestinců. Vyzval ho k tomu vůdce koaliční liberální strany Šinuj Josef Lapid, předseda opoziční Strany práce Šimon Peres a také izraelští i palestínští iniciátoři tzv. „Ženevské výzvy“, kteří v nynější situaci považují dvoustranná jednání za jedinou reálnou alternativu. Proti tomu Šaron i tentokrát namítá, že na palestinské straně neexistuje partner pro jednání. Některá fakta však tomuto tvrzení odporují. Palestinský premiér Achmed Kuraja (Abu Ala) při setkání s iniciátory Ženevské výzvy vyjádřil ochotu okamžitě a bez předběžných pod-

mínek obnovit jednání. Mnoho izraelských politiků a odborníků předpokládá, že to nejsou slova do větru. Tento názor prý sdílí také bezpečnostní kruhy. Izraelský publicista Uzi Benziman o jejich názorech napsal, že „kdyby vloni Izrael předložil dalekosáhlý plán ústupu z Gazy, kdyby byl propustil stovky vězňů, jak to udělal podle dohody s libanonským Hizballáhem, kdyby byl zastavil výstavbu v židovských osadách (na obsazených územích) – bylo by se postavení (tehdejšího) palestinského premiéra Abu Mazena upevnilo natolik, že by asi byl schopen splnit palestinské závazky podle 'cestovní mapy' prezidenta Bushe“. I samotní Američané dospěli k poznání, že musejí svá stanoviska vyvážit. Dokladem toho je dopis prezidenta Bushe premiéru Kurajovi, v němž se zavazuje, že všechna konečná řešení budou výsledkem vzájemného izraelsko-palestinského jednání a nikoli amerického diktátu. Má to potvrdit i plánovaná schůzka Kuraji s Bushovou bezpečnostní poradkyní Condoleezou Riceovou, která bude vůbec prvním americko-palestinským setkáním na tak vysoké úrovni od Kurajova nástupu do úřadu.

Po neúspěšném referendu zahájil Šaron řadu setkání s vládními a opozičními politiky. Řekl jim, že potřebuje několik týdnů, aby vypracoval program přijatelný pro většinu, jenž by směřoval k těmto cílům jako referendem odmítnutý návrh. Je možné, že výsledkem těchto příprav bude návrat k jednání.

► Yehuda Lahav, Tel Aviv

TŘÍDA HEBREJŠTINY NA PRAŽSKÉM JARU

Prvního června uplyne přesně pět let od úplně prvního veřejného vystoupení dívčího pěveckého souboru Adash. Sbor, který vzešel z originálního nápadu doc. Tomáše Novotného vyučovat na Ostravské univerzitě „hebrejštinu cestou písní“, absolvoval do dnešního dne více než 150 koncertů doma i v zahraničí.

Dnes Adash směřuje k „vrcholu“ své kariéry – v červnu vystoupí v rámci Mezinárodního hudebního festivalu Pražské jaro. O probíhajících přípravách i plánech do budoucna jsem si povídala s uměleckým vedoucím souboru, doc. Tomášem Novotným.

Jak se to stane, že se třída hebrejštiny dostane z univerzitní učebny na Pražské jaro?

První krok jsme učinili, když jsme se před pěti lety rozhodli, že si písničky používané při výuce nenecháme pro sebe, a zazpíváme je i svým známým na veřejnosti. Od toho okamžiku jsme začali být zváni k dalším a dalším veřejným vystoupením. A při jednom takovém vystoupení na naší univerzitě nás slyšel také jeden člen výboru Pražského jara a upozornil na nás dramaturga tohoto festivalu. Po zhodnocení našich nahrávek i živých vystoupení se pak výbor festivalu rozhodl udělit nám výsadu samostatného koncertu při letošním ročníku.

Přesně v den vystoupení na Pražském jaru oslaví Adash pomyslné „páté narozeniny“ – pět let od prvního veřejného koncertu.

Že by náhoda?

Ono to až tak náhodné není. Když jsme s dramaturgem festivalu dohadovali místo a čas koncertu, připadlo mi, že by bylo symbolické, kdybychom zpívali právě v tento den. Organizátoři byli natolik laskaví, že nám v tom vyhověli.

A místo konání koncertu vám bylo přiděleno?

I v tomto ohledu jsme dostali poměrně volnou ruku. Rozhodli jsme se pro Španělskou synagogu, protože nám vyhovuje akusticky a také svojí kapacitou (asi 300 posluchačů) je výhodná pro náš soubor. Samozřejmě i vzhledem k tomu, že se náš soubor věnuje výhradně židovské hudbě, je toto místo daleko vhodnější než např. některé nabízené kostely či „světské“ prostory.

Takováto příležitost jistě vyžaduje také speciální repertoár...

V otázce repertoáru šlo o vzájemnou dohodu s dramaturgem. Bylo nám např. naznačeno, že by bylo vhodné, abychom vzhledem k letošnímu roku české hudby provedli nějaké skladby českého původu. A myslím si, že se nám v tomto směru podařilo něco unikátního. Získal jsem z Českého muzea hudby a z archivu Židovského muzea řadu skladeb autora naší státní hymny Františka Škroupa, které psal na hebrejské texty za svého desetiletého varhanického působení v synagoze, která stávala na místě dnešní Španělské synagogy. Tyto skladby jsem zrekonstruoval ze starých rukopisů a upravil pro náš soubor, a tak mohou opět po 170 letech zaznít právě na tom místě, kde zažily svoji premiéru.

Zařadil jste do programu také některé další „klasické“ autory?

Zazpíváme i ukázkou z tvorby Salomone Rossiho, jediného renesančního skladatele, který psal polyfonní hudbu na hebrejské liturgické texty. Také např. provedeme fugu od Chopinova učitele Wilhelma Würfela. Velkou část koncertu však věnujeme tradičním a chasidským písním, i pozdější tvorbě, až po současnou izraelskou píseň. Chtěli bychom tak představit hudební tvorbu na hebrejské texty v co nejširší podobě. Velice si totiž vážíme toho, že mohou hebrejské písně zaznít při tak prestižním festivalu jako je Pražské jaro.

Kapacita 300 míst je možná nedostatečná pro všechny zájemce o takovýto unikátní koncert...

Už před delším časem jsem se doslechli, že je tento koncert vyprodán, a dokonce byla kapacita sálu ještě dodatečně navýšena. Rozhodli jsme se tedy, že provedeme úplně stejný program ještě o den dříve, pozveme tam všechny ty, kdo z finančních či jiných důvodů nemohou přijít na náš festivalový koncert, a výtěžek věnujeme ve prospěch jedné organizace, která pomáhá nevidomým a zrakově postiženým.

A co dál, po tomto „vrcholu“?

Možná vás to překvapí, ale rozhodl jsem se, že je potřeba, abychom si po prázdninách dali šest měsíců pauzu. Po této době se rozhodneme, zda a jak budeme pokračovat. Stále se totiž do jisté míry pohybujeme v anomální situaci, kdy „třída hebrejštiny“ každý rok provede více než 40 koncertů. Přitom se jedná o soubor složený z univerzitních studentek se všemi důsledky, které to přináší – účast v tomto kurzu je pro ně jen jednou z mnoha fakultních povinností, složení souboru se zároveň každý rok obměňuje. Proto je asi nutné se na náš překotný a nikým nezamýšlený vývoj podívat s odstupem a dohodnout se, co dál. Sám se vždycky znovu divím, kde jsme se to ocitli, protože jsem opravdu celý tento projekt zakládal pouze jako novou a zábavnější formu výuky jazyka pomocí písní a nikdy jsem neplánoval vystupovat na veřejnosti. A tak když se dívám zpět, vždy si znovu říkám, že se mi to asi všechno nějak vymklo z ruky...

► Ptala se Markéta Radová

► Foto: archiv souboru

- Koncert vokálního souboru Adash v rámci Mezinárodního hudebního festivalu Pražské jaro se koná ve Španělské synagoze (Dušní 12) v úterý 1. června ve 20:00.
- Benefiční koncert se uskuteční v pondělí 31. května v 18:30 v sále ECM (Ječná 19, Praha 2).

ŽIVOTOPIS A ŽIVOTNÍ PROŽITKY

před válkou, během války, jakož i po válce až do revoluce v roce 1989

Část 8.

Vzpomínky člena a kantora Židovské obce v Teplicích, pana Chaima Kleina (1919–2004)

Po demobilizaci – začátkem roku 1946 – jsem ještě žil asi tři měsíce v Praze ve vojenských kasárnách a dostával veškeré zaopatření do doby, než si najdu nějaký byt a zaměstnání. Na jaře 1946 jsem odjel do Ústí nad Labem a tam vstoupil do mládežnického kolektivu, tzv. Plugat hachšara, což byl oddíl přípravy na kolektivní život a práci po vystěhování do Palestiny, do kibucu. Podmínkou pro přijetí do tohoto kolektivu bylo :

1. Fyzicky pracovat v zemědělství nebo v továrně.
2. Veškerý výdělek odevzdat do společné pokladny.
3. Učit se intenzivně hebrejský jazyk a židovskou historii.
4. Podřídit se ve všem kolektivnímu rozhodnutí většiny a snažit se ze všech sil pomáhat kolektivu.

5. Společným cílem bylo, jakmile to bude možné, vystěhovat se do Palestiny.

Zvolili jsme si mezi sebou jednoho vychovatele, tzv. madricha a jednoho pokladníka. Děvčata se mezi sebou dohodla, která z nich bude vařit a která bude uklízet. Ostatní děvčata budou chodit normálně do zaměstnání.

Bylo nás v kolektivu asi 22 a žilo se nám takto docela pěkně. Byl mezi námi jeden vysokoškolák jménem Mordechaj – říkali jsme mu Motek. Pocházel z Polska a byl to dobrý pedagog, který ovládal hebrejský jazyk. Toho jsme zvolili za madricha. Já jsem byl zvolen pokladníkem. Jedna kamarádka, jménem Ester, byla vystudovaná a měla diplom RNDr. Kvůli ní probíhaly vzrušené debaty o tom, zda trvat na podmínce fyzické práce nebo zda může pracovat ve svém oboru jako výzkumná laborantka. Nakonec jsme rozhodli, že může dělat ve svém oboru s ohledem na to, že je mladá, a hned po ukončení studia byla v koncentračním táboře a nemohla vykonávat praxi ve svém oboru a byla by škoda, aby nyní nepokračovala. Od národního výboru jsme dostali přidělený dům na Masarykově ulici č. 84, který byl docela dobře vybaven, jak nábytkem, tak i ostatními potřebami.

Obdobné kolektivy vznikaly po válce v naší republice i v celé Evropě. Někdy jsme pořá-

dali společně letní tábory a semináře – hlavně s kolektivy stejného politického zabarvení. Náš kolektiv patřil do sionistického hnutí „Dror Hechaluc hacair“, což bylo levicové hnutí a odnož strany práce „MAPAM“. Také kolektiv v Liberci patřil do stejného hnutí. Několik kolektivů v republice patřilo do hnutí „Hašomer hacair“, což bylo ultralevicové sionistické hnutí. Několik kolektivů bylo z hnutí „Mizrachi“, jehož členové byli pobožní. Existovaly také kolektivy hnutí „BETAR“, což bylo pravicové revizionistické hnutí.

Celý náš kolektiv odjel v půli roku 1948 přes Kypr do Izraele. Já jsem se chtěl postarat o své tři sestry z Budapešti, aby nezůstaly samy a mohly se vystěhovat se mnou, proto jsem musel ještě zůstat. Z Maďarska bylo tehdy naprosto nemožné se legálně vystěhovat. Musel jsem proto hledat a postarat se o ilegální cestu.

Existovala tehdy jedna ilegální organizace, tzv. „Bricha“, což znamená Útěk. Tato organizace organizovala ilegální odjezdy do Palestiny ze všech evropských zemí, kde vládli komunisté a nedovolili legální vystěhování. Nebylo však nijak lehké se na tuto organizaci obrátit a celá záležitost byla velmi komplikovaná. Nakonec se mi přeci jen podařilo se s nimi spojit a s jejich pomocí se moje sestry – cestou necestou a po dramatických zážitcích – dostaly do Izraele.

Já jsem už taktéž měl vystavený pas a izraelské vízum a měl jsem již také odeslán tzv. lift s veškerým mým nevelkým majetkem do Izraele. Zůstal jsem pouze s oblečením na sobě a s jednou aktovkou, v níž jsem měl několik náhradních košil, tři tabulky čokolády a jednu soupravu spodního prádla.

Po odjezdu mého kolektivu jsem pracoval v Praze ve spolku KKL – tj. Židovský národní fond, „Keren kajemet lejisrael“. Tento spolek existoval a dosud existuje ve všech židovských komunitách v celém svobodném světě. Vznikl už v roce 1904 a jeho hlavním úkolem je sbírat peníze na zakoupení ladem ležící půdy v Palestině a tuto půdu zušlechťovat. Provádí se to tak, že do každé židovské rodiny, která s tím souhlasí, se dá pokladnička s nápisem KKL, a do této pokladničky se

dává jednou týdně nebo měsíčně nějaký obnos dle vlastní úvahy a možností. Spolek vysílá dobrovolníky, kteří koncem každého čtvrtletí navštíví jednotlivé rodiny dle seznamu a vystaví stvrzenku na zjištěný obnos. Dále jsou to dary sobotní, tzv. sliby u Tóry, jakož i dary při různých oslavách jako svatby, bar micva (konfirmace) apod. Pracovníci a funkcionáři spolku tyto peníze potom postupují do centrály KKL v Izraeli. Pamatuji si, s jakou jakou nábožnou odevzdaností moji rodiče každý pátek večer, před odchodem do synagogy, hodili nějaký peníz do pokladničky. Přesto, že v naší rodině bylo peněz opravdu poskrovnu. Takovým způsobem – z drobných darů většiny židovského lidu, a také z větších darů některých bohatých Židů, byla vykupována půda v Palestině a pokládán základ pro vybudování vlastního židovského státu.

Můj osud se však ubíral jinou cestou než jsem zamýšlel, a to proti mé vůli. Hned po tom, co se mým sestram podařilo odjet, vyšlo u nás nařízení, že cestovní pas a ani vízum nestačí k vycestování, ale je třeba mít ještě výjezdní doložku a tuto samozřejmě do Izraele přestali vydávat.

V té době probíhala velká vystěhovalecká vlna Židů z Polska do Izraele a transporty jezdily vlakem přes naše území, přes Bohumín do Břeclavi. Ke každému transportu byl z izraelského vyslanectví poslán někdo se zásobou potravin a s občerstvením pro tyto lidi. Někdy jel na rozdělení potravin přímo některý zaměstnanec vyslanectví a někdy také někdo z našeho spolku KKL. Jednou jsem byl tímto úkolem pověřen já a sice dne 5. května 1950.

Obvykle se nastupovalo do vlaku v Bohumíně, a po rozdělení občerstvení se v Hodoníně, jednu stanicí před Břeclaví, vystupovalo. Jelikož jsem ale ještě v Hodoníně nebyl hotov s rozdělováním, chtěl jsem vystoupit až v Břeclavi, kam jsem měl také zakoupenou jízdenku. Před Břeclaví však ke mně přistoupili dva Poláci – bezpečnostní orgány, které doprovázeli transport a ptali se mě, co dělám ještě ve vlaku a proč jsem nevystoupil v Hodoníně. Nepomohlo žádné vysvětlování ►

► a v Břeclavi mě předali našim bezpečnostním orgánům s tím, že je podezření, že jsem chtěl ilegálně překročit hranici. Byl jsem uvězněn. A přesto, že jsem měl pověření od izraelského vyslanectví, byl jsem převezzen do Prahy a ve věznici na Karláku držen ve vyšetřovací vazbě 6 měsíců – za stálých a nekonečných výslechů. Nakonec jsem byl u soudu. Měl jsem velmi dobrého advokáta, který tvrdil, že jsem neměl žádný důvod opustit republiku ilegálně, protože jsem měl vystěhovalecký pas a vízum, a že není žádný důvod, proč bych neměl obdržet výjezdní doložku. Samozřejmě to nebyla pravda, ale dopadlo to dobře a dostal jsem osvobozující rozsudek.

Z šestiměsíčního pobytu ve vězení si vzpomínám na dvě zajímavé události, o kterých by se podle mne bylo škoda nezmiňovat.

Když mne policie eskortovala z Bohumína do věznice v Praze, vedli mě tři ozbrojení policisté přes vězeňský dvůr na tzv. Karláku. Dva policisté šli přede mnou a třetí několik kroků za mnou. Již z tohoto jsem usoudil, že mne mají za vysoce důležitého a nebezpečného vězně. V jedné chvíli ti dva vepředu trochu zrychlili, načež ten třetí v zadu toho využil a honem se ke mně přiblížil a zašeptal mi do ucha: „Pane, držte se pevně, nic trestného jste neprovedl, nenechte se donutit k žádnému přiznání. Nebojte se, věřte, že všechno dobře dopadne.“ A zůstal zase dva kroky za mnou. Celých 6 měsíců pobytu ve vězení jsem si jeho slova připomínal, působila na mě jako balzám a byl jsem mu za těch pár slov velice vděčný.

Další událost je již úplně jiného charakteru. Byl jsem v cele spolu s 15, někdy až 18 spoluvězni. Míst na prýčnách bylo jen pro 8 osob. Jeden spoluvězeň byl ve velmi špatném fyzickém a psychickém stavu. Byl to právník, za války býval důstojníkem v západní armádě. Stále jen ležel na podlaze, nechtěl skoro nic jíst a skoro vůbec nemluvil. Vedle mne na prýčně ležel jeden velmi sympatický a rozumný vězeň, jmenoval se Medek. Oba jsme velmi litovali toho nemocného právníka a řekli si, že se mu musíme snažit nějak pomoci. A tak pokaždé, když donesli jídlo, sedli jsme si oba k němu, já jsem si položil jeho hlavu do klína, přítel pan Medek mu otvíral ústa a já se snažil ho lžičkou trochu nakrmit, někdy s větším, někdy s menším úspěchem. Za nějakou dobu se pan advokát přeci jen trochu sebral. Za několik dní ho z naší cely odvezli, stačil nám jen říci, že ho vezou do Ruzyně, kde bude mít soud.

A nyní pointa. Již jsem popsal, že jsem po 6 měsících ve vězení měl soud, který mě zprostil viny. V roce 1954, asi v červnu, jsem se přestěhoval z Prahy do Teplic. Později, asi v roce 1960 jsem se náhodou dozvěděl, že můj dobrý a smutně známý pan advokát žije také v Teplících a provozuje zde advokátní praxi. Ze zvědavosti, jak žije a jak se mu daří, jsem ho vyhledal a představil jsem se mu. A nyní věřte – nevěřte, pan doktor prohlásil, že si jméno nepamatuje a mě že vůbec nezná. Zůstal jsem při něm ohromeně stát, nevěděl jsem, co mu říci a co si o něm mám myslet. Možná se obával, že po něm budu chtít nějakou právní radu či pomoc a proto bude pro něj lepší si nic nepamatoval. Je těžko představitelné, že by skutečně na tak výrazné události zapomněl. Později, asi po třech letech, jsem se dozvěděl, že bohužel zemřel.

Naštěstí byli manželé Šulcovi ve Veverkové ulici, u kterých jsem bydlel v podnájmu, velmi slušní lidé a mohl jsem u nich bydlet dál, přestože jsem jim šest měsíců neplatil nájem. Nejnepříjemnější skutečností pro mne bylo to, že se mezi tím všichni moji kamarádi vystěhovali do Izraele a já jsem zůstal sám bez kamarádů a bez prostředků. V kanceláři spolku KKL, kde jsem pracoval, zůstala jen sekretářka – náhodou moje jmenovkyně – paní Věra Kleinová, jediná, která se mně snažila pomoci seč mohla. Krátce nato jsme jednoho dne přišli ráno do práce a zjistili, že železná roleta i vchodové dveře byly násilím otevřeny a nic jiného nescházelo než celá členská kartotéka. Hned jsme věděli odkud vítr vane a hned druhý den jsme svolali schůzi členů výboru, kteří byli k dosažení a spolek KKL úředně rozpustili a protokolem toto ohlásili na Obvodní národní výbor. V té době probíhala velká vystěhovalecká vlna do Izraele, ale naše kartotéka našťásti nebyla ještě vytříděna, takže milí soudruzi estébáci neměli z ukradené kartotéky velký užitek. Zůstal jsem bez prostředků a bez zaměstnání.

V této situaci jsem se seznámil s mojí bývalou manželkou, která studovala v Praze a bydlela v domě pro židovské studenty. Ona taktéž byla nemajetná a bez finančních prostředků, takže jsme nemohli poskytovat jeden druhému jinou pomoc než morální.

V této situaci se mě ujmul Izraelské vyslanectví. Nabídl mi zaměstnání a sice práci při tisknutí a expedici bulletinu, který byl vydáván každých 14 dnů. Toto zaměstnání jsem s vděčností přijal. Byl jsem přihlášen jako zaměstnanec diplomatické služby a později jsem dokonce dostal i byt od Ministerstva zahraničí, a to v domě známého lékárníka Schnöblinga v Praze 1, Malé náměstí č. 13.

Můj šéf – pan velvyslanec – Dr. Leon Kubovi, byl spisovatelem. Byl to velmi sympatický a milý člověk a protože o mně věděl, že jsem četl hodně jidiš literatury, dosti si mě oblíbil a často jsem byl pozván k nim do bytu na sobotní nebo nedělní oběd, někdy dokonce i s mojí dívkou. On a jeho manželka také později uspořádali naši svatbu v prostorách a na útratu vyslanectví.

Moje pracovní náplň na vyslanectví byla následující:

1. Tisknout, adresovat a expedovat bulletin dle seznamu odběratelů.

2. Číst různé domácí a cizí noviny, které docházely na vyslanectví a z novin v jazycích, které ovládám, vybrat a přeložit zajímavé zprávy o Izraeli, které by se hodily zařadit do bulletinu. Vybrané zprávy potom předat sekretářce – paní Šmolkové – k posouzení vhodnosti a zároveň k přepsání do správné češtiny (z důvodu, že moje znalost češtiny je velmi nedostatečná).

V té době začala v Praze Slanskiáda a politické nebe se začalo pokrývat hrozivými mraky. Lži a bezuzdné štvání proti Izraeli a proti Izraelskému vyslanectví, jakož i proti Židům vůbec, nebraly konce a byly stále sprostší a drzejší. Začaly se množit provokace proti Izraelskému vyslanectví.

V bytě velvyslance na Barrandově byla zaměstnána hospodyně a kuchařka – paní Emma z Prahy. Byla to velmi milá a ušlechtilá žena, o které manželka pana velvyslance často prohlašovala, že je to nejlepší kuchařka a hospodyně jakou dosud v životě poznala. Žila u nich jako člen rodiny a byla velmi oblíbená. Jednou telefonovala paní vyslanecová z bytu s pláčem a celá zoufalá, že našla ve sklepu paní Emmu oběšenou. Přesto, že nikdo z nás nevěděl důvod její sebevraždy, bylo nám všem jasné, že určitě na ní bezpečnost dělala nátlak o spolupráci, anebo na ní žádali nějakou provokaci a ona si raději vzala život.

Můj přímý nadřízený, Dr. Sobel, byl krátce nato uvězněn a později odsouzen na 20 let – prý za spolupráci s organizací „Bricha“. Seděl asi 6 let a krátce po propuštění z vězení zemřel.

Čekání na vystěhovalecké doklady u palestinského úřadu, 1946 (Na křižovatce kultur, Mladá fronta, 1992)

ŽENSKÉ A MUŽSKÉ MICVOT IX.

Kašrut

Kašer prostě znamená rituálně v pořádku. Mluvíme-li o svitku Tóry nebo o talitu, je naprosto v pořádku, mluvíme-li o košer jídle, mluvíme o souhrnu dietetických pravidel, která mají svůj původ v Bibli, Levitikus 11 a v Deuteronomiu 14 a později byla rozpracována a rozšířena v Talmudu.

My si však budeme povídat o jídle.

A tak jsme právě u micve, která se týká všech. Malí nebo velcí, muži či ženy, všichni Židé by měli kašrut dodržovat. Mluvíme-li o košer jídle, mluvíme o souhrnu dietetických pravidel, která mají svůj původ v Bibli, Levitikus 11 a v Deuteronomiu 14 a později byla rozpracována a rozšířena v Talmudu.

V zásadě můžeme jíst veškerou drůbež, sudokopytné přežvýkavce a takové ryby, které mají šupiny a ploutve. Ovoce, zeleniny, obilnin, luštěnin či hub se pravidla netýkají, až na to, že musí být vše řádně omyto a prohlédnuto, aby se v potravě neskryval červík. Jsou rabínské autority, které na seznam trejfe potravin dávají květák. Nelze ho prý řádně prohlédnout a očistit. Inu, aby takový rabín zdravý byl.

Co znamená trefa, v naší výslovnosti trejfe? Původně šlo o zvíře, které bylo usmrceno jiným zvířetem, tedy nebylo vhodné pro Žida k jídlu. Dnes se tento výraz používá pro označení rituálně nečistého, či přeneseně pro něco nevhodného. Známe spoustu lidí, kteří vedou trejfe řeči: pomluvy, lži atd.

Ilustrační foto Atlas of the Jewish World (New York, 1992)

Jediný židovský důvod kašrutu je svatost. Již jsme si vysvětlili, že svatý (kadoš) znamená oddělený (pro Boha). V tomto případě jde o to, aby se kadoš lid rituálně neznečistoval tím, co jedí, čili do sebe přimají, modloslužebné národy. Aby byl národ Israele oddělen i tím, že do sebe z primitivní potřeby hladu či pro mlsný jazyk nenacpe kde co. Konzumace Božích stvoření je nám ztížena. Usmrcení zvířete je možné pouze rituálním způsobem a pokud maso onoho zvířete nebylo zbaveno krve vyžilkováním, namočením do vody a nasolením, není považováno za košer.

Racionalista rabi Moše ben Maimon, Maimonides (12. stol. o. l.) považoval pravidla kašrutu zároveň za zdravotní pravidla. Rabíni Talmudu určili, že pouze zvířata poražená jsou kašer,

uložená zvěř se stává lovem trejfe. Co nejdále od primitivních zvyků národů sloužících modlám. Žádné diletantství lovce, které vede k trápení zvířete, zranění, štvání, honbě. Profesionální, rychlý čistý řez, který přetne hlavní tepnu, zvíře usmrtí okamžitě. Šochet (košerák, řezník) musí být řádně vyučen nejen v profesi řezníka, ale také ve svatých písmech, musí být zbožný a pokorný. Nemůže to být nějaký hejhula bez pokory před Božím stvořením. Jeho chaliv (porážkový nůž) musí být ostrý jako břitva. Zvíře, které šochet vybere, musí být dokonale zdravé, a po porážce mu šochet ještě prohlédne vnitřnosti a nafoukne plíce. Zvíře, které by neprošlo jeho inspekcí, není považováno za košer. Tady by měl Maimonides radost.

Někdy čteme cosi o glat košer stravě. Inu, nenechme se blbnout – bonbony či drůbeží paštika nemůžou být glat. Glat je jidiš slovo pro hladký. Používá se pro hladkost zvířecích plic, a to pouze u sudokopytných přežvýkavců. Nejsou-li plíce u takového zvířete v pořádku, mívají zablanění v podobě záclonky – nejsou hladké. Některé autority trvají na hladkosti plic. Ani kuřatům ba ani čokoládě se na plicích netvoří záclonky. Takže, pozor na záclonky na mozku.

Na závěr tohoto úvodu ke košer a trejfe si připomeňme naprostý zákaz konzumace krve, Levitikus 7:26. Takže, žádné konzervy krevní tučnice či husí krve nemohou Židé ani konzumovat ani produkovat. „A kdokoliv z domu Israele a z cizinců, již přebývají ve středu jejich, používá jakékoli krve – proti takové osobě, která používá krve, obrátím svou tvář a vyhledám ji ze středu lidu jejího“ (Levitikus 17:10). Tedy je naprosto jasné každému, kdo umí číst, že trejfe křesťanské bláboly o židovských macesech s krví nevíňátek jsou odporným aktem nevzdělanců, kteří Židy často považovali za modloslužebníky, se mstili za ten fakt, že sami nejsou národem, natož národem kadoš. Sami však jho kadoš lidu na sebe nebrali a vesele se cpali vším, co jim přišlo pod ruku. Takoví Svědci Jehovovi (nelekejte se, stejně se tak Boží jméno nevyslovuje) si vesele dopřávají papu ze zvířat, která nebyla řádně poražena, maso nebylo odkrvono, šunčička chutná, ale oni nepapají krvavá jeli-ta a nepovolují transfúzi. Ó ty svatá prostoto, a to si říkají svědci čehosi. Hm, transfúze do krku, to tu ještě nebylo. Zato záchrana života je hlavní micve, která může překročit všechny zákazy a příkazy.

Prý již nežijeme ve středověku. Podívám-li se na novodobý anti-israelismus, vidím, že stará Evropa si jen našla nové bláboly nevzdělanců, tentokrát z muslimského prostředí k exhibici vlastní ignorance. Inu, my se neznečišťujeme hloupostí jiných.

Příště si povíme více a to třeba i o vlastních bludech. Nebojte se, také jich pár máme.

► Sylvie Wittmannová